

Prilog 6.7. Širić, I., B. Mioč, V. Pavić, Z. Antunović, I. Vnućec, Z. Barać, Z. Prpić (2009).
Vanjština dalmatinske pramenke. Stočarstvo 63, 263-273.

UDK 636.3.033

Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper

VANJŠTINA DALMATINSKE PRAMENKE

**I. Širić, B. Mioč, Vesna Pavić, Z. Antunović,
I. Vnućec, Z. Barać, Z. Prpić**

Sažetak

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi odlike vanjštine i razvijenosti tjelesnog okvira ovaca i ovnova dalmatinske pramenke. U tu svrhu su na području Zadarske i Šibensko-kninske županije provedene komisijske prosudbe vanjštine i pojedinačna mjerenja ovaca različite dobi, spola i tjelesne razvijenosti. Istraživanjem je bilo obuhvaćeno ukupno 626 grla, od toga 93 šilježice prosječne dobi 12 mjeseci, 103 mlade ovce u dobi između 2 i 3,5 godine, 420 odraslih ovaca u dobi iznad 3,5 godina te 10 ovnova. Ocjenjivanje se sastojalo od subjektivne komisijske prosudbe vanjštine, procjene dobi ovaca po zubima, uzimanja pojedinačnih tjelesnih mjera Lydtinovim štapom i mjernom vrpcom te vaganja. Mjerenja su obuhvaćala utvrđivanje visine do grebena, dužine trupa, širine, dubine i opsega prsa, opsega cjevanice te tjelesne mase grla. Dobiveni rezultati statistički su obrađeni primjenom procedure MEANS statističkog paketa SAS (2001). Prosječna visina grebena odraslih, tjelesno potpuno razvijenih ovaca dalmatinske pramenke bila je 57,77 cm, dužina trupa 64,88 cm, širina prsa 17,82 cm, dubina prsa 28,44 cm, opseg prsa 81,8 cm, opseg cjevanice 7,51 cm i tjelesna masa 38,56 kg. Prema utvrđenim podacima dalmatinska pramenka se svrstava u sitnije ili mediteranske pasmine ovaca. Šilježice su imale u prosjeku 94,85% visine grebena i 95,29% dužine trupa odraslih ovaca te 81,56% završne tjelesne mase. Utvrđen je značajan utjecaj spola na razvijenost tjelesnog okvira dalmatinske pramenke pa su ovnovi bili znatno razvijeniji od ovaca.

Ključne riječi: dalmatinska pramenka, vanjština, konformacija trupa, tjelesne mjere.

Uvod

Ovce se u Hrvatskoj uzgajaju stoljećima, a genetsko bogatstvo hrvatskog ovčarstva ogleda se i u postojanju većeg broja izvornih pasmina i populacija formiranih i prilagođenih na određena područja i podneblja tijekom minulih stoljeća.

Ivan Širić, dipl. ing., prof. dr. sc. Boro Mioč, prof. dr. sc. Vesna Pavić, Ivan Vnućec, dipl. ing., Zvonimir Prpić, dipl. ing., Zavod za specijalno stočarstvo, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Svetotimunska cesta 25, 10000 Zagreb; prof.dr.sc. Zvonko Antunović, Zavod za stočarstvo, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Trg sv. Trojstva 3, 31000 Osijek; mr.sc. Zdravko Barać, Hrvatska poljoprivredna agencija, Poljana Križevačka 185, 48000 Križevci
Rad je izvod iz diplomskog rada Ivana Širić dipl. ing., pod nazivom: „Odlike vanjštine ovaca i ovnova dalmatinske pramenke”

- c) visina grebena mjerena je Lydttinovima štapićima. Mjera se uzima od donjeg stražnjeg ruba papaka prednjih nogu okomito do najviše točke na grebenu (Ogrizek, 1948),
- d) dužina trupa mjerena je također Lydttinovima štapićima, od prednje točke lopatično-ramenog zgloba do krajnje točke sjedne kosti (Ogrizek, 1948),
- e) širina prsa mjerena je iza lopatice, upotrebljavajući oba kraka mjerila koje je pri tome bilo postavljeno vodoravno,
- f) dubina prsa okomita je mjera koja se mjeri iza lopatice pri čemu se koriste oba kraka Lydttinova štapa, a pri tome je mjerilo okomito postavljeno na hrptu. Uzima se od grebena do donjeg ruba prsne kosti,
- g) opseg prsa mjereno je pomoću mjerne vrpce odmah iza lopatice,
- h) opseg cjevanice mjereno je mjernom vrpcom na najtanjem djelu cjevanice.

Dobiveni rezultati su statistički obrađeni primjenom procedure MEANS statističkog paketa SAS (2001).

Rezultati i rasprava

Dalmatinska pramenka je vrlo spretna, otporna, snalažljiva, prilagodljiva i skromna ovca (Mioč i sur., 2007b). Sitne je tjelesne građe i snažne konstitucije. Glava ovaca je mala i šiljasta, ravnog profila, dok je u ovnova je nešto veća, grublja i blago ispupčena. Greben je vidno izražen, a leđna linija većine grla je ravna. Uši su srednje duge, ravno položene i pokretljive. Ovce su najčešće bez rogova, ali mogu biti i rogate. Ukoliko imaju rogove oni su u pravilu tanki i kratki. Ovnovi su najčešće rogati, ali mogu biti i bez rogova. Temeljna boja glave i nogu je bijela, s tim da su ti dijelovi nerijetko prekriveni tamnim mrljama (crne, smeđe, sive) različitog oblika, veličine i rasporeda po kojima onda ovce dobivaju različita imena: graša, briza, cvita, pirga i dr. Nisu rijetka grla potpuno tamnih nogu i glave (crna, smeđa). Međutim, kao i većina drugih pramenki, dalmatinska pramenka može biti potpuno bijela, rjeđe u cijelosti crna, siva i smeđa. Tijelo ovaca obraslo je otvorenim, uglavnom bijelim runom sastavljenim od šiljastih i bičastih pramenova dugih do 25 cm. U usporedbi s paškom ovcom i dubrovačkom rudom u kojih je prosječni promjer vlakna 30 μm , runo dalmatinske pramenke sastavljeno je od znatno grubljih vunskih vlakana prosječnog promjera 40 μm (Mioč i sur., 2007b). Na tablici